

DELAVSKA POLITIKA

POLITIČEN DNEVNIK

St. 109.

V Ljubljani, sobota 15. maja 1926.

Leto I.

O vzrokih premogovne krize in brezposelnosti.

II.

V poročilu komisije, ki jo je Baldwinova vlada imenovala, da preštudira splošne vzroke premogovne krize v Angliji in predloži praktične nasvete za rešitev te krize, se omenja med drugim, da se je angleška premogovna produkcija silno zmanjšala (leta 1913 je dala 287.000.000 ton, leta 1920 pa samo 230.000.000 ton, število zaposlenega delavstva se je pa zvišalo. Znači, da so se dobički znatno skrčili, da se je moralo česče celo delati v zgubo. Razlog padanja je po mnenju komisije v tem, da se je izvozni trg skrčil, domači trg pa opešal. Izvoz je padel za celih 52 odstotkov (leta 1913 se je izvozilo 98.000.000 ton, l. 1920 pa 43.000.000 ton). Vzroki tega padanja tiče v splošni gospodarski oslabelosti bivših zunanjih konsumentov angleškega premoga. Rusija n. pr. je uvoz popolnoma ustavila, petrolej pa izpodriva vedno silnejše premog kot gonilno silo industrije, zlasti paroplovne, in nemški lignit dela vedno hujšo konkurenco pravemu premogu. Tudi omenja komisija, da so se po vojni veliki premogovniki v Evropi močno modernizirali, ter s tem silno povečali s pomočjo tehnike, še bolj kot s pomočjo človeških rok, svojo produktivnost pri manjših režijskih stroških. Komisija je mnenja nadalje, da postruje krizo v angleški premogovni industriji tudi njena gospodarska desorganizacija in njena tehnična zastalost, ki se bo morala izpopolniti. Tudi poudarja komisija, da je število delavstva v angleških rudnikih veliko večje kakor pred vojno, rentabilnost teh delavcev pa manjša kot prej, ker niso bili vsi po vojni zaposleni delavci pravega rudarskega poklica. Komisija bi morala še poudarjati vlogo, ki jo igrajo zlasti na premogovnem trgu, valutne razlike in transportni stroški, vlogo ameriškega kapitala in ameriške industrije v Evropi, vstvaritev tolikih manjših držav zlasti v Srednji Evropi in ob Baltiku — pa bi bili v splošnem označeni poglavitni razlogi krize v Angliji in drugod. Angleška premogovna industrija se tolaži s tem, da bi mogel angleški premog še vedno pridobivati po svoji kvaliteti ves prejšnji trg, če bi se prodajal po nižjih cenah. Komisija je bila zato mnenja, da bi se moralo znižati število delavstva ter znižati zaposlenim plače, lastniki premogovnikov pa so obenem mnenja, da se mora tudi delovni čas podaljšati. Dosedaj so delali angleški rudarji sedem ur in pol dnevno (pol ure se šteje za vhod in izhod iz jame). Rudarji v drugih državah delajo po osem ur dnevno, v Porurju pa še dalje. Anglija bi mogla nedvomno znatno povečati produkcijo že s tem, če bi se podaljšal delovni čas, tudi če bi ostale plače na oni višini, kakor so bile doslej. Komisija je pa priporočala, naj se znižajo pridobitni stroški premoga s tem, da se znižajo rudarske plače, ni pa svetovala, da bi se podaljšal delovni čas. Tudi nasvetuje komisija, da naj bi se osnovali za vsak rudnik posebno mešani »sveti«, ki naj bi natančno izračunali pridobitne stroške za vsako jamo posebej in po višini teh stroškov določili višino plače. Najde naj se nadalje način, da se tudi tisto de-

lavstvo, ki dela na površju jame za-interesira za delo in produkcijo v jami ter njihovo plačo uredi v razmerju z množino izkopanega premoga in dejansko rentabilnostjo dela. — Kakor znano je to poročilo z nasveti vred prišlo pred parlament in vlada je izjavila, da si nekateri predlogi zadevali v živo programne točke angleške konservativne stranke, ki je na vladi, da soglašajo z vsem in da bo delala na izvedbi predlogov in nasvetov, če bodo soglašali s tem tudi delodajalci in delojemalci. Vlada da je pripravljena dati vso najzdatnejšo materialno in moralno državno pomoč razvoju premogovne industrije v smislu, kakor to zahteva poročilo komisije. Vlada sprejema pod gornjim pogojem tudi idejo industrijske koncentracije, ki naj gre za tem, da se združi in vodi po enotnih smereh premogovno, električno, vodno in transportno industrijo.

Za naše prilike so vzroki angleške krize v več ko enem pogledu izredno važni. Iz tega poročila, ki je bilo sestavljeno z angleško točnostjo, realnostjo in brezobzirnostjo, je predvsem razvidno, da stoji premogovna industrija pred kolosalnimi, še celo za bogato in obširno Anglijo težko rešljivimi problemi. Anglija ima že nekaj let opravka z nad milijonom brezposelnih delavcev najrazličnejših poklicev, med katerimi je pa največ rudarjev. To število brezposelnih rudarjev grozi postati še večje, če se bo z energičnimi, tehničnimi in produkcijskimi reformami skušalo dvigniti premogovno produkcijo z manjšimi režijskimi stroški, da se poceni angleški premog in tako pridobi izgubljene trge. Tudi v Angliji opazamo v pogledu naraščanja števila rudarskega proletarijata, čeprav razmeroma v manjši meri, da so ljudje iz dežele prišli po vojni v rudnike, da si niso bili rudarji po poklicu in nekako po tradiciji — ti slednji so namreč pravi in za podjetje res rentabilni rudarji — in da je bil ta improvizirani rudarski povojni proletarijat manj produktiven, kar je bilo na škodo i samemu industrijskemu razvoju, na drugi strani pa tudi samemu pravemu in staremu rudarskemu delavstvu. Toda angleška premogovna industrija se lahko tolaži s tem, da z ozirom na kvaliteto angleškega premoga, lahko pridobi zopet zase izgubljena tržišča, dvigne v slučaju reorganizacije premogovnih podjetij in pocenitve premoga potom tehničnih reform in znižanja režijskih stroškov, svojo produkcijo na prejšnjo višino, ter tako polagoma reši Anglijo eno najtežjih, zanjo tudi v političnem pogledu najnevarnejših problemov. Anglija ima vsaj z omenjenega razloga možnost, da popravi in izboljša sedanji kritični položaj v njenem premogovnem gospodarstvu. Kaj pa druge države, katerih premog zaostaja po kvaliteti, katere ne razpolagajo s tako ugodnem geografičnem položaju kot Angleška, ki je pomorska velesila z obsežnim teritorijem, s tolikimi transportnimi in drugimi ugodnostmi in prednostmi?

DR. GESSLER NEMŠKI KANCELAR?

Berlin, 14. maja. Predsednik republike je kancelarja Luthra razrešil ter poveril začasno najstarejšemu članu vlade dr. Gesslerju kanclerske posle. Obenem je predsednik pooblastil dr. Gesslerja, da sestavi vlado.

Izhaja vsak delavnik ob 11. dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani, Breg štev. 12./II.

Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Uprava: Ljubljana, Breg 10-12. pritličje.

Cek. račun: 14.335. Reklamacije se ne frankirajo.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno: v Ljubljani in po pošti 20— Din, po r. znašaleh izven Ljubljane 22— Din za inozemstvo mesečno 32— Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovalne in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane 1— Din. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda 1— Din. V oglasnem delu stane petična enostolpna vrsta 2 25 Din. Pri večjem številu objav popust.

Stavka na Angleškem se deloma nadaljuje.

London, 14. maja. Kljub ukinitvi splošne stavke, se stavka v nekaterih strokah nadaljuje. Železničarske strokovne organizacije so sklenile, da stavko nadaljujejo, ker se uprave železnic branijo stavkujoče zopet sprejeti v delo. Vlada izjavlja, da v tem oziru ne mara vplivati na podjetnike, kar se smatra za ne-lojalnost napram dogovoru za premirje. Pričakovati pa je, da se to vprašanje, na katerem bodo vztrajale strokovne organizacije, reši čim se prično pogajanja z rudarji.

Enako so sklenili pristaniški delavci, da še vztrajajo v stavki, dokler dajo podjetniki zagotovilo, da sprejmejo vse stavkujoče zopet v delo in ne odpuste nobenega strokovno organiziranega delavca.

V mnogih krajih se je delavstvo na shodih izjavilo, da preneha s stavko le tedaj, če podjetniki sprejmejo vse stavkujoče v delo ter odpuste vse stavkokaze.

Z ozirom na ta položaj, ki so ga ustvarili podjetniki z bojkotom proti stavkujočim, je tudi glavni svet strokovnih organizacij sklenil, da si morajo, če se ministrskemu predsedniku ne posreči izposlovati pri podjetnikih sprejema vseh delavcev, posamezne strokovne organizacije pridržati pravico, da izbojujejo boj na svojo odgovornost do konca ter stavkajo dalje. Glavni svet ni prošil za sočutje in milost, marveč je le hotel lojalen sporazum, ker je bojna sila strokovnih organizacij še neomajana.

VLADA PRIČNE POSREDOVATI MED RUDNIŠKIMI POSESTNIKI IN RUDARJI.

London, 14. maja. V zgornji zbornici je izjavil marki Salisbury v ime-

Vlada padla!

Belgrad, 15. maja. Radić je prispeval v Belgrad in njegov prihod je imel posledico, da se je razbila vladna večina, odnosno vlada in sedanja koalicija. Radić je stavil zahteve, katerih Uzunović ni mogel sprejeti, čeprav se je prizadeval na vse načine, kako bi zavrnil itak omahajoče prijateljstvo. O definitivnem odstopu vlada še ni znano, na vsak način pa vlada nima več obstanka.

Kakšne korake bo sedaj stvorila krona, ki ima po demisiji vlade odločitev v svojih rokah, seveda ni znano. Ker je ostala vlada v manjšini, bi bilo po parlamentarnem običaju pričakovati, da kralj ponudi sestavo nove vlade voditelju opozicije, najbrž Davidoviću.

OPOZICIJA ENERGIČNA.

Belgrad, 15. maja. Pri zadnji skupščinski seji so začeli s korupcijsko razpravo. Besedo je dobil tudi bivši finančni minister dr. Kumanudi. Takoj v začetku svojega govora je dr. Kumanudi izjavil, da govori v imenu demokratov, SLS, JMO in zemljoradniške stranke. Izjavil je sledeče: To interpelacijo nismo predložili radi tega, da bi koga kompromitirali, žalil ali omalovaževali kako stranko, šefa ali kako osebo ali pa njegovo družino. Nam ne gre za kake strankanske uspehe. Naš cilj ni, da bi tokrat vrgli vlado. Nam gre samo zato, da se ugotovi in odkrije popolna resnica in da se krivci zasluženo kaznujejo. Ne poslužujemo se tega orožja, da bi na drugi strani skrivali krivce. In-

terpelacijo smo predložili samo zato, ker je korupcija splošno družabno zlo, ki se je vrinilo v naše javno življenje in vgnezdilo v vsem našem državnem organizmu. Nositelj te korupcije je tipičen predstavitelj tega boleznega stanja v naši državi. Ta oseba se razlikuje pred vsemi drugimi, proti katerim bi se morala vložiti slična obtožba, po političnih zvezah in pa krogih, v katerih se giblje, pa tudi po množestvilnih delih, v katerih je vmešana, in pa po zaslužkih, ki so jih ta dela tej osebi prinesla. Gotovo je zelo redek slučaj v celi svetovni zgodovini korupcija sina predsednika vlade, kakor je današnji slučaj.

FORMULE ZA RUDARSKA POGAJANJA ŠE NI.

London, 14. maja. Današnji rudarski konferenci rudarskih delegatov ni bila predložena nobena formula za poravnala pogajanja. Predlog predsednika premogovne komisije Samuela, da naj se plače uredi zunaj strokovnih organizacij potom paritetne komisije, ki bi se ustanovila brez strokovnih organizacij, so rudarji odklonili, o vladni subvenciji premogovni industriji pa tudi ni več govora. Očividno bodo rudarji pri tem položaju vztrajali v stavki.

MANIFEST STROKOVNIH ORGANIZACIJ.

London, 14. maja. Svet strokovnih organizacij je objavil manifest, v katerem izjavlja, da številni podjetniki skušajo stavkujoče preganjati s tem, da jim nudijo za sprejem v delo poniževalne pogoje, med njimi znižanje plač. Svet izjavlja, da bodo strokovne organizacije, katerih bojevitost ni skrhana in ki imajo dovolj moči, vodile boj do skrajnosti. Manifest pozivlja ministrskega predsednika Baldwina, da uvede akcijo vlade in prisili delodajalce, da se odzovejo njegovemu apelu. Svet pozivlje tudi strokovne organizacije, da odklanjajo vsakršne pogoje, ki bi bili slabše od onih pred stavko. Končno naglašava manifest, da se delavstvo pokori vsem navodilom strokovnih organizacij.

terpelacijo smo predložili samo zato, ker je korupcija splošno družabno zlo, ki se je vrinilo v naše javno življenje in vgnezdilo v vsem našem državnem organizmu. Nositelj te korupcije je tipičen predstavitelj tega boleznega stanja v naši državi. Ta oseba se razlikuje pred vsemi drugimi, proti katerim bi se morala vložiti slična obtožba, po političnih zvezah in pa krogih, v katerih se giblje, pa tudi po množestvilnih delih, v katerih je vmešana, in pa po zaslužkih, ki so jih ta dela tej osebi prinesla. Gotovo je zelo redek slučaj v celi svetovni zgodovini korupcija sina predsednika vlade, kakor je današnji slučaj.

OROŽNIKI PRED SKUPŠČINO.

Belgrad, 15. maja. Za današnjo sejo so se izvršile najstrožje predpriprave. Po skupščinskih kuloarjih je mrgolelo detektivov in civilnih policijskih uslužbencev. Pred skupščinskim dvoriščem je bil močen kordon orožništva, ki je zabranil vhod vsakemu, katerega režimovci niso smatrali za dovolj zanesljivega, da se pusti v skupščino. Skupščinske galerije so bile zelo zgodaj zjutraj zasedene od vseh tistih, ki so imeli dovoljenje za vstop. Tudi diplomatska loža je bila polno zasedena po zastopnikih tujih držav v Belgradu. Mislijo se je, da se bo skupščinska seja pričela okrog 11., da bi se vladni stranki mogli med seboj sporazumeti. Skupščina pa se je proti vsemu pričakovanju pričela točno ob napovedani uri.

Križem sveta.

Poulične pridige in shodi v ameriških mestih. Na vogalih ulic v ameriških mestih, posebno v krajih kjer žive množice delavcev, in tam kjer se množice shajajo, se vrše pogostoma shodi. Govorniki, ki se derejo na takih krajih, so znani pod imenom »soap box speakers«. Uličnemu oratorju pripravijo zaboj, ali si ga prinese sam, in prične govoriti. V začetku je pri njemu le par ljudi, potem se jih nabere več in nekaterim se posreči zbrati skupaj veliko avdienco. Le malo jih je, ki poslušajo oratorja od začetka do konca njegovega govora. Ljudje se ustavljajo, nekaj časa poslušajo in potem hite po svojem poslu, toda mesto njih zavzamejo njihova stojišča drugi. Te vrste shodi so ovirali promet v toliki meri, da imajo mesta danes posebne ordinance, katere določajo na katerih ulicah in vogalih se shodi smejo vršiti in na katerih ne. Ko je prišel avtomobil, je pouličnim shodom precej škodil radi šundra, ki ga je delal. Včasih, posebno v volilnih kampanjah, se je zbralo kak ducat avtomobilistov, ki so se s svojimi vozovi zasidrali kje v bližini oratorja ter ga motili s trobentanjem avtomobilskih rogov. Če je bilo to nevarno, so dirjali z avti po ulici mimo govornika v presledkih drug za drugim ter pritiskali na svoje signale, kakor da se jim strašansko mudi. To je bilo pred leti. Poslednje čase, ko je milijone avtomobilov in so ulice z njimi prenapolnjene, so poulični shodi skoro izginili. Ljudje se motijo z avti in sedaj še z radiom. Ampak še vedno je veliko propovednikov, ki razkrivajo gnulobo tega sveta. Največ jih danes nastopa v krajih, kjer so nastanjeni delavci iz nižin, sezonski delavci. Poulični oratorji so bili v prošlosti večinoma radikalec ene ali druge struje: socialisti, člani I. W. W., eselpisti itd. Poleg njih so z enako močnimi glasovi kje v bližini ponujali svojo robo čudodelniki in kramarji. Na nasprotnem koncu ulice je pela skupina Salvation Army in od časa do časa se je oglašil njen pridigar z apelom na tistih par oseb, ki so ga poslušale, naj se povrnejo k Bogu. Med vojno so poslale govornike na ulice tudi »patrijotične« organizacije, radikalne pa so navadno zaprli kakor hitro so se oglasili. Policija pa z dovoljenji ni več tako radodarna, kadar vprašajo za govorniško dovoljenje radikalni organizatorji. Navadno se izgovarja, da motijo poulični shodi promet, in če se jih ne more otresti drugače, jim priporoča vogale kje v krajih, kjer se zbira le malo ljudi. Poulični shodi in verske ceremonije na cestah so ameriška posebnost, ki pa izgineva, kakor marsikaj drugega iz pionirske dobe te dežele.

Čarovnik rastlin. Veliki Amerikanec Luther Burbank, ki je pred kratkim preminul po dolgem in uspešnem življenju, je bil brezdvomno največji rejec rastlin, kar jih je kdaj živeło. Uspehi njegovega neumornega in skrbnega prizadevanja v reji rastlin so bili tako čudoviti, da ga je občinstvo nazivalo »čarovnika rastlin«. Svoj prvi znameniti uspeh je dosegel, ko mu je bilo 22 let; našel je tedaj po naključju seme takozvanega Early Rose krompirja, ki redkoma nosi semena. Iz tega je razvil svetovnoznan Burbankov krompir, ki se je razširil po vsem svetu in ki baje ima večji vpliv na zalogo hrane človeštva kot katerasibodi druga vžitna rastlina.

Ceni se, da je Burbank izvedel stotisoč ali več eksperimentov z rastlinami, ali iz velikega števila svojih kombinacij je izbral le 385 novih rastlin in jih priporočal kot koristne za človeštvo. Povečal je stebela neke ameriške vrste rabarbare tako, da stebela, ki so po naravi bila tako široka kot svinčnik, so postala široka kot človekovo zapetje. Razvil je različne vrste češpelj in sliv, izmed teh neko vrsto češpelj brez koščice, in ustvaril tudi interesantno novo sadje tkzv. »plumoot«, s tem, da je skrižal japonsko slivo (plum) in marelico (apricot). Ustvaril je nove kutine, breskve, jabolka in razne nove vrste češenj. Iz ene izmed njegovih čudežnih polutank (cvetni prah iz drevesa juglans californica in pestič drevesa juglans nigra) se je razvil oreh, ki raste čudovito močno in hitro,

tako da novo drevo raste v obsegu vsaj dvakrat tako hitro kot je skupna rast obeh dreves, iz katerih se je razvil; njegovo lepo in svetlozeleno listje diši kot ono jablane. Ta polutanka pa ne rodi nikakih orehov, pač pa — kar je jako čudno — nasprotna polutanka (cvetni prah iz drugega in pestič iz prvega roditelja) rodi obilo orehov take kakovosti, kakršne nima nobeden izmed roditeljev.

Belopoltnež posilil zamorko. Ostra postava proti posilstvu, ki je v glavnem naperjena proti zamorcem, ima zdaj prvič v zgodovini justice v državi Kentucky opraviti z belokožcem, ki je posilil zamorsko deklico. Obtoženec je Charles Merchant, mlad fant in sin odličnega pogodbenika. Obtožnica se glasi, da je Merchant 28. februarja napadel in posilil dvanajstletno zamorsko deklico Evo Lee Jones pred očmi njene starejše sestre. Obravnava proti Merchantu je bila otvorena zadnjič. Zamorske organizacije zahtevajo, da zakon velja za Merchanta kakor velja zanje. Ako bi kaj takega naredil črnc, bi sploh ne bilo procesa, ker bi ga linčali takoj po dejanju.

Ali ne vjerujete?

da eden par nogavic z žigom in znamko (rdečo, modro ali zlato) 93-4 VUŠ

„ključni“

traja kakor štiri pari drugih? Kupite eden par, pa boste vedno varni. Nogavice brez žiga „ključ“ so ponarejene.

Kultura.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama:

Sobota, 15. maja: Ladja Tenacity, premiera. Izven.

Opera.

Sobota, 15. maja: »Zongler naše ljube gospe«. Red B.

Nedelja, 16. marca: »Grofica Marica« (ob 15. uri pop.). Izven.

Ponedeljek, 17. maja: Zaprt.

»Pod Lipo«, družinski mesečnik, št. 15 od 15. maja, je izšel z zelo raznoliko in izredno zanimivo vsebino. V tej številki prinaša Fran Albrechtov globoko zamišljen in pogoden govor o Ivanu Cankarju na dijaški proslavi Cankarjeve petdesetletnice, in kot izredno važen in pomemben, zgodovinsko naravnost dragocen prispevek Historicusa k razumevanju Cankarjeve duševnosti in Cankarjevega političnega mišljenja in udejstvovanja, Cankarjeva osebna pisma iz Dunaja, pisana za časa državnozbornskih volitev l. 1907, ko je kandidiral v Sloveniji kot zastopnik socialne demokracije. Nele umetnostnega zgodovinarja in našega strankinega pristaša, tudi vsakega izobraženca, vsakega duševnega in javnega delavca morajo ta pisma zavzeti in zanimati. Interesanten je tudi IL del študije A. K. o početkih socialističnega gibanja na Slovenskem. V študiji čitamo važne tajne uradne dokumente o prvem socialističnem izobraževalnem in organizacijskem delu v Sloveniji v letih 1870, pisma znanega tedanjega socialno demokratičnega prvoboritelja in misleca Johanna Mosta o njegovem agitacijskem potovanju po naših krajih, o njegovih shodih in sestankih v Ljubljani. Cela prva, najmarkantnejša in najznačilnejša doba delavskega gibanja v Sloveniji, se tu prikazuje v obsežnih jasnih obrisih. Ta lepa in izbrana številka »Pod Lipo« prinaša nadalje pesem »Bilje« od znanega, mladega, mnogo obetajočega socialnega pesnika Klopčiča, Čulkovskega karakteristična povest »Griška Onučin in njegova žrtev«, Ivana Vuka »Samo, da ne razžalosti mater«, Cvetka Kristana članek o stoletnici Vilhelma Liebknechta, dr. E. Grünfelda »Duhovne korenine zadrugarstva«, listek itd. Vsem našim čitateljem priporočamo prav toplo, da segajo po tem našem družinskem mesečniku, ki se bolj in bolj razvija in razširja ter da se nanj naroče. Mesečna naročnina Din 3.—. Naroča se v Ljubljani, Prule 15.

Dnevne novice.

Našim čitateljem. Iz razlogov, ki smo jih obširno in odkrito navedli v člankih »V novo razdobje«, smo primorani ustaviti **začasno** — pravimo **začasno** — dnevno izhajanje našega lista. Potrebujemo nekaj časa, da koncentriramo svoje sile in organiziramo na široki bazi akcijo za pridobivanje naročnikov za dnevnik, ki bo potem stalno izhajal. Medtem pa bo »Delavska Politika« izhajala redno dvakrat na teden, in sicer vsako sredo in vsako soboto. Vsi dosedanji naročniki bodo dobivali »Del. Politiko« kakor doslej, naročnina plačana na račun dnevnika se bo sorazmerno vračunala k naročnini za dvotednik. Uverjeni smo, da bomo kmalu izdajali redno svoj dnevnik. Izvršili smo svojo dolžnost. V najtežjih prilikah. Zavedamo se, da je naš dnevnik močno prispeval k lepim uspehom pri volitvah v Del. zbornico, pri občinskih volitvah v Trbovljah in pri vseh delavskih akcijah v zadnjem času. Zahvaljujemo se vsem našim zvestim čitateljem in prosimo jih, da širijo in podpirajo še nadalje naš list.

Iz uprave. Štiri in pol meseca smo se v upravi »Delavske Politike« trudili, da v prvi vrsti administrativno zadovoljimo vse one, ki so se zavedali potrebe delavskega dnevnika in so postali njegovi naročniki ter ga drugače vsestransko podpirali. Na drugi strani trudili smo se tudi, da list, ki je kot dnevnik vsem nujno potreben, kolikor bolj razširimo med delavstvo in s tem zasiguramo njegov obstoj. Žal da tega namena nismo mogli v tem kratkem času in v danih razmerah doseči. Moralni smo zato dnevno izhajanje našega lista ustaviti. List bo sicer še izhajal kot dvotednik, vendar mislim, da je upravno delo v glavnem že urejeno, zato zapuščam prostovoljno upravniško mesto »Delavske Politike«, ki mi je bilo svoj čas poverjeno. Ob tej priliki se zahvaljujem vsem iskrenim dosedanjim prijateljem lista in sploh onim, ki so na kakršenkoli način podpirali dosedanjo upravo pri njenem, tudi z ozirom na omejeni uradni aparat težavnem poslu. Upam, da boste tudi nadalje vsi sodelovali in pomagali listu, ki sicer začasno ne bo več izhajal dnevno, bo pa vendar delavsko glasilo. Obžalujem tudi s tega mesta tiste, ki so kot pripadniki delavskega razreda po krivem zavzeli napram našemu listu »Delavska Politika« sovražno stališče, in na naše pošteno prizadevanje odgovarjali z neumestnim podtikavanjem. Zahvaljujoč se torej vsem, ki so kot proletarci razumeli svojo dolžnost napram delavskemu dnevniku, kličem ob priliki odhoda iz uprave »Del. Politike«: »Na delo, sodrugi, da bo »Delavska Politika« spet kmalu izhajala kot dnevnik, ki je bil in bo vedno le vam namenjen. — S sodružnim pozdravom Josip Pastorek, dosedanji upravnik »Delavske Politike«.

Prejeli smo in priobčujemo. V 61. številki od 15. marca 1926. našega cenjenega lista ste priobčili pod rubriko »Iz Litije« notico o postopanju našega uradovega zdravnika z delavci in delavkami. S strani urada uvedene poizvedbe pa so dokazale, da je vaš poročevalec zadevo s ponesrečenko očitno pretiraval in izgleda dejanski stan bistveno drugače, in sicer: »Dotična delavka je baje skočila iz vagona, ker je zamudila izstopiti na postaji Litija, ni pa padla, ko je šla čez prog. Prebila si je celo kožo na kolenu povprečno v dolžini kakih 10 cm, tako, da je bilo več šivov potreba. Vse obveze, šive, sploh vse potrebne priprave ima zdravnik v ordinacijski sobi takozvanem ambulatoriju v predilnici, zato ne obiskuje bolnikov, katerim je treba ranoceljske pomoči na domu, kjer ni sterilizatorja itd., temveč jih je pustil prinesiti v tovarno, to tembolj, ker imajo v tovarni nosila in potrebno na razpologo. Prišel je zdravnik sam v tovarno še pred bolnico in jo tam oskrbel (šival). Prinesli so jo še 4-5 X, rana se je popolnoma zacelila. Glejte tega, da se zdravnik jezi, kadar se nabere ženskih vse polno v ordinaciji in kadar skušajo marodirati, je to umljivo; izgleda tu mnogokrat kakor v panju; izkorišča se blagajna in zdravnik do skrajnosti.« Gornje ugotovitve pošiljamo naslovu in uvažnje in vednost.

Iz Maribora. Klerikalna Naša Straža je pred letom dnij prinesla serijo člankov, v katerih je žalila in obrekovala našega s. Antona Kristana na zelo grd način. Svojim člankom je pridejala opombo, da za vsa ta obrekovanja sprejme tudi odgovornost g. Anton Lumir, industrijalec v Mariboru. Sodr. Anton Kristan je vložil tožbo proti Naši Straži in proti A. Lumirju. Naša Straža je bila že lani v novembru preklicala vse žalitve in odgovorni urédnik Golec je plačal stroške sodnega preganjanja. Tožba proti Lumirju pa je tekla dalje. Dne 12. maja t. l. pa bi imela biti zopet razprava. Toda g. Anton Lumir je raje podal sledečo izjavo: Podpisani Anton Lumir v Mariboru izjavljam, da so se članki v »Naši Straži« v števil. 33 z dne 11. maja 1925 »Kako državotvorci gojufajajo državo«, v števil. 34. z dne 13. maja 1925 »Iz delovanja ministra n. r.«, št. 36 z dne 18. maja 1925 in števil. 37 z dne 20. maja 1925 »Iz delovanja dr. Žerjavovih prvakov« objavili brez močnega sodelovanja in znanja, posebno, da je dostavek na dnu članka v št. 33 od 11. maja 1925 »za popolno verdostojnost zgornjega članka jamči Anton Lumir, Maribor, Slovenska ulica« — izmišljen. Obžalujem radi tega, da se je moje ime vpletlo ali stavilo v zvezo z navedenimi članki.

Maribor, dne 10. maja 1926.

A. Lumir l. r.

Potrjujeva, da je nama osebno znani gospod Anton Lumir industrijalec v Mariboru predstojajo izjavo osebno podpisal.

Dr. Stanko Stor l. r.

Dr. Slibar l. r.

Kaj nam pove ta izjava? Da je klerikalni list »Straža« v Mariboru ne le nepošteno blatil s. Kristana, ampak, da je celo izmišlil vir, ki naj mu je dal gradivo za blatenje. Svoj čas so ti lažnjivi in izmišljeni članki v »Straži« vzbudili veliko senzacijo in so socialni demokraciji zelo škodovali. Eno leto je sicer trajalo, ali dokazalo se je, da je takrat »Naša Straža« grdo obrekovala in lagala. Sodr. A. Kristan je storil prav, da je te procese izvojeval in pokazal, da klerikalec njega in z njim soc. demokracijo lažnjivo obrekujejo. Ko se jih prime, pa prekljujejo in obžalujejo. — Narodni Dnevnik v Ljubljani je te članke prinašal. Radovedni smo, če bo toliko moža, da bo storjeno krivico popravil.

ZIKA

je najboljša žitna kava!

Reklame

ne potrebuje

O. Bernatovič

ker se blago radi svoje kvalitete in cene samo priporoča. 83

Licencovanje bikov plemenjakov. V zmislu zakona o povzdigi govedoreje morajo vsi živinorejci v ljubljanskem mestnem okolišču naznaniti pisмено ali ustno v mestnem gospodarskem uradu (Mestni trg št. 27-L, vrata 13) najkasneje do 19. maja 1926 svoje bike, ki jih nameravajo uporabljati za plemenitev tujih krav in telic. Pismena s kolekom za 5 Din opremljena naznanila morajo vsebovati ime, priimek in bivališče bikovega lastnika, popis in pasno naznanjenega bika ter napoved o že event. licencovanju (datum in št. izdane dopustnice). Vse te mestne gospodarskemu uradu naznanjene bike bo še tekom tega meseca pregledala posebna po oblastnem velikem županu potrjena licencovalna komisija, ki bo lastnikom najboljših pripoznanih bikov razdelila v to svrhu votirano nagrado. Čas in kraj licencovanja, kakor tudi pogoji o razdelitvi nagrade in licencovalni načrt se bo naznanilo pri glasnem živinorejcem pozneje pismenim potom.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani opozarja na današnji inserat tvrde Ivan Perdan, nasledniki v Ljubljani, v zadevi Ciril in Metodovih vžigalic. Misljimo, da je odveč hvaliti prvovrstno kvaliteto naših vžigalic. Vsak

Slovenec je dolžan, da kupuje in zahteva povsod naše domače Ciril in Metodove vžigalice, kajti s tem pripomore naši šolski družbi k uspešnemu delovanju v korist Ciril in Metodovega šolstva. Dolžnost nas vseh je ta, da bodrimo in spodbujamo našo deo doma in v tujini k ljubezni do njenega materne jezika. Apeliramo tedaj ponovno, da se vsak posluži Ciril in Metodovih vžigalic, katerih geslo je: Mal položi dar, domu na altar.

»Brezalkoholna produkcija«, Ljubljana, Poljanski nasip 10/5 pošlje vsakemu naročniku »Delavske Politike« zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj, ne bo Vam žal!

Guštanjski krajevni odbor priredi v korist fonda za nabavo rešilnega avtomobila za mežiško dolino dne 3. junija, v slučaju slabega vremena pa 6. junija t. l. popoldne na guštanjskem sejmišču veliko tombolo spojeno z koncertom in ljudsko veselico. Ni še preteklo leto dni, ko se je ustanovil guštanjski krajevni odbor, pa že stopa pred javnostjo z velikimi načrti, hoče in mora si nabaviti ta neobhodno potrebni avto. Vsa javnost mežiške doli-

ne je dolžna, da odborovo stremljenje podpira in obišče njegovo prvo javno prireditev.

Na vabilo gasilske župe Litija priredi tvrdka »Minimax« (centrala Zagreb) v nedeljo 16. maja ob 3. uri popoldne javen gasilski poskus na Dobravi med Litijo in Smartnem z namenom, da pokaže gasilnim društvom velik učinek in uporabnost teh znanih ročnih gasilnih aparatov. Priredba je tudi za vsakega posestnika, trgovca, tovarnarja, obrtnika itd. zelo zanimiva, vabijo se tudi oblasti, občinske urade, učitelstvo in šolsko mladino (dečke). Ognjišče bo predstavljal 10 m visoki leseni stolp napolnjen z zaboji in lesno volno, ta stolp se oblije s katroonom, bencinom in petrolejem, ko bo stolp v najhujšem ognju, stopi v akcijo »Minimax«. Pričakujemo obilni poset dokazovanja. — Gasilska župa.

Šoštanj.

Orjuna se zadnje čase pri nas zelo trudi, da bi dobila čim več delavcev na svoj lim. (Kakor to vidimo v njihovem glasilu z dne 28. aprila, napada ravnatelja in uradništvo tovarne Wosehnagg, češ, da delavce silijo, da

morajo pristopiti k »športvereinu«, ki je nemški in da grozijo delavcem z odpustom iz službe, ako ne pristopijo v »športverein«. Res je, da tukaj obstoja šport klub, ki ni delavski; velika laž pa je, da bi g. ravnatelj Mravljaž ali pa g. Josef Werbnigg sili delavce da vstopijo k temu »športvereinu« ali pa grozil z odpustom, če ne pristopijo k »športvereinu«. Res pa je, da so pri tem šport klubu 4-5 delavcev, ki so obenem »Svobodaši«. In so samo s tem namenom pri klubu, da se stremirajo in imajo posebno veselje do športa. Ako bo kedaj ustanovila tukajšnja »Svoboda« svoj šport klub, mislimo, da nam bo teh par delavcev prav dobro došlo. Tako gospodje Orjunaši, mislimo, da to ni pravo sredstvo, da bi vi delavce organizirali pod svoj plašč, na katerem je zapisana zgodovina iz Trbovelj in tragična žrtev delavca sodr. Pakina.

Iz Mežiške doline.

V nedeljo 16. t. m. se vrše pri nas občinske volitve. Postavljene so štiri liste: 1. bernotovska, 2. gospodarska, 3. Socijalistična stranka Jugoslavije in 4. klerikalna. Posebne javne agitacije ni opaziti. — V nedeljo so bernotoveci

sklicali shod, na katerem so nastopili kar trije čvekači. Seveda ni prešel shod in tudi ne lepak, katerega so izdali, brez Logarja in Kristana, kajti če ni teh dveh zraven se o socializmu sploh govori ne more. Kakor že večkrat, so si tudi sedaj izmislili bajko, s katero farbajo ljudstvo. Oni pravijo, da je bila lista SSJ postavljena na pritisk rudnika in da to ni delavska lista, ampak lista kapitalistov in da na vsej listi ni niti enega poštenega delavca (pa je vendar lista sestavljena iz samih rudarjev). Je pač križ, ko moramo tako delati, kakor hočejo Logar in rudnik. Želeli bi, da nam povedo v prihodnji številki »Napreja« kdo je dal ukaz za sestavo naše liste in kdo je brez naše vednosti delal kompromise s sokoli v pisarni, kakor pripovedujete delavstvu v Mežici. Lista je bila postavljena na pritisk naših članov zaradi tega, da se onemogoči nacionalnim šovinistom in verskim fanatikom priti do kakršnekoli večine v občini. Naj bo izid volitev tak ali tak, to lahko rečemo danes, da ho v občini socijalistični župan. Zato naj gre v nedeljo vsakdo na volišče in naj vrže kroglico v 3. SKRINJICO, katere nosilec je rudar Kompajer Ludvig.

Za starše in botre birmancev!

Najlepša, največja in najcenejša izbira vsakovrstnega oblačila Vam zamore nuditi le naša detailna trgovina na Erjavčevi c. 2

Konfekcijska tovarna FRAN DERENDA & Cie., LJUBLJANA.

Zahtevajte in kupujte edino le naše domače

CIRIL METODOVE vžigalice

dobijo se povsod. Glavna zaloga pri tvrdki **IVAN PERDAN**, nasledniki v Ljubljani.

Modne kamgarne in ševijote v veliki izbiri in po ugodni ceni **najdete** v obče znani nad 50 let obstoječi manufakturni trgovini **R. Miklauc „Pri Škofu“ Ljubljana** Zunanjim naročnikom se pošje tudi po pošti. 156

Makulturni papir se proda po 4 — Din za 1 kg. Več se pozve v upravi lista.

M. RAUCH trgovina stekla Celje, Prešernova ul. priporoča steklo za okna, zrcala, slike, okvirje za slike, svetilke, porcelan, kameno posodo itd. itd. Na drobno! — Na debelo!

Širite Del. Politiko!

Produkcija - kréma za čevlje.

Zahtevajmo in kupujmo vedno in povsod le »Produkcijo kremno« za čevlje. 130

Najcenejša in največja zaloga dvokoles, motorjev, šivalnih strojev, delov in pnevmatike. Otroški vozički različnih vrst po čudovito nizki ceni. Posebni oddelek za popolno popravo, emajliranje in poniklanje dvokoles, šivalnih strojev i. t. d. Shranijo se preko zime. Prodaja tudi na obroke. Ceniki franco!

„TRIBUNA“ F. B. L. tovarna, dvokoles in otroških vozičkov LJUBLJANA, Karlovška cesta številka 4. 82

Underwood

pisalni stroji pri **LUD. BARAGA, Ljubljana** Šelenburgova ulica št. 6/1. Telefon številka 980. 162

SPLOŠNO KONZUMNO DRUŠTVO „POSAVJE“ V ZAGORJU OB SAVI.

Ima svoje prodajalne v Zagorju, Loka pri Zagorju in Velenje. Blago prodaja vse vrste specerijskega in manufakturno po najnižjih dnevni cenah. — Član lahko postane vsak.

Pristopnina Din 2.50 — Delež Din 50.—

RAVNATELJSTVO.

Radi opustitve čevljev nekaterih svetovno znanih znamk prodaja iste tvrdke

Ant. Krisper Mestni trg 26, v mesecu maju po lastnih cenah. 220

Kupujte srečke državne razredne loterije pri

Zadružni banki v Ljubljani

Aleksandrova cesta 5.

Glavni dobitnik Din 1900.000.—

Vsaka druga srečka zadene!

Cena: cela srečka Din 80.—, polovica srečke Din 40.—, četrtina srečke Din 20.—.

Naročilo potom dopisnice zadošča.

PRODUKCIJA!

Kupujte le

„Produkcija“ kréma
„Produkcija“ mast
„Produkcija“ plavilo
„Produkcija“ čistilo (Produktol)

Lastni izdelki „Produkcije“ osrednje nakupovalne, proizvajalne in prodajalne zadrage v Ljubljani 4